

Col·lecció Missatges, 30

El Fòrum 2004, reptes i oportunitats

Jordi Pujol
President de la Generalitat
de Catalunya

World Trade Center
Barcelona, 19 de març de 2002

Generalitat de Catalunya

Biblioteca de Catalunya. Dades CIP:

Pujol, Jordi

El Fòrum 2004, reptes i oportunitats : Word Trade Center, Barcelona,
19 de març de 2002. – (Missatges ; 30)

ISBN 84-393-5734-6

I. Catalunya. Generalitat II. World Trade Center Barcelona

III. Títol IV. Col·lecció: Missatges ; 30

1. Fòrum Universal de les Cultures-Barcelona 2004

061.3(467.1 Ba Barcelona)“2004”(042)

© Generalitat de Catalunya
Departament de la Presidència

1a edició: maig 2002

ISBN: 84-393-5734-6

Dipòsit legal: B-24.581-2002

Disseny i producció: Entitat Autònoma del Diari Oficial i de Publicacions
Impressió: Grinver, SA

El Fòrum 2004, reptes i oportunitats

World Trade Center

Barcelona, 19 de març de 2002

Senyores, senyors,

L'objectiu principal d'aquesta conferència és expressar el compromís públic del Govern de la Generalitat i del President de Catalunya respecte al projecte del Fòrum 2004.

M'ha semblat que aquest era un bon moment per fer aquesta conferència a causa de la bona entesa institucional per tirar endavant el projecte, i perquè és un moment en el qual s'han resolt o s'estan resolent tota una sèrie de temes i de qüestions i d'incògnites. Per tant, era un bon moment per subratllar l'interès del Govern de Catalunya en aquest projecte.

Com tothom sap, el Fòrum 2004 va tenir un plantejament inicial confús, i això s'ha allargat molt en el temps; encara avui hi ha gent que diu que no sap en què ha de consistir. Aquesta confusió inicial era conceptual, però tenia conseqüències d'una altra mena, perquè la col·laboració entre institucions es feia difícil tot i que hi havia un autèntic desig per part de tots d'evitar que el Fòrum morís abans de néixer. Malgrat aquesta manca de definició, vam prendre un molt important compromís econòmic, tot al contrari de com es fa normalment: reunir-se els que volen fer una cosa, amb un projecte

més o menys clar, i abans de res fer el projecte i valorar-lo: «Això costa tant. Tenim tants diners per fer-ho. No en tenim prou, l'haurem de fer més modestament...» Però primer defineixen bé el que volen fer i, sobre aquesta base, agafen uns compromisos econòmics.

Ja dic que no és bon sistema –em sembla– el que vam fer, però es va fer així. L'extrema generositat per part de totes les institucions va fer que després s'hagi hagut de corregir a la baixa, perquè s'ha vist que el plantejament inicial no era l'adequat, fins i tot des del punt de vista de la prioritització que un govern ha de fer de les necessitats del país. Abans d'acabar de definir bé el que havia de ser el Fòrum, es va arribar a un compromís econòmic de molta entitat, de molt volum.

Tot i això, continuava aquesta confusió conceptual i organitzativa i, evidentment, això transcendia a fora. Només així s'expliquen, per exemple, tots aquests fets que van sobtar la ciutadania, com l'estiu passat, quan hi va haver el quasi nomenament de Caminal i després la seva pròpia renúncia: es va evidenciar la problemàtica interna, que no era una problemàtica de contraposició de les institucions, ja que precisament el seu quasi nomenament havia estat el fruit d'un acord institucional. El juny o juliol de l'any passat les institucions ja havien fet un esforç de clarificació que, entre altres coses, comportava veure com s'havia de portar el projecte. Havíem optat per la persona de Caminal. Després ell hi va renunciar, i això va posar de manifest que hi havia una problemàtica seriosa de fons, de definició, de compromisos institucionals –sincers, com els he dit, però poc definits encara i poc tramats–.

Cal dir que tot això es produïa al marge del tema urbanístic. Jo opino –el senyor alcalde no pensa com

jo, i ho dic d'una manera molt amistosa, com poden veure pel to del meu parlament, en una línia d'entesa institucional— que no calia ajuntar aquestes dues iniciatives, que eren dues coses que es podien fer per separat. Però en fi, el senyor alcalde opina d'una altra manera i no dono importància a aquesta divergència de punts de vista. En tot cas, queda clar que l'aspecte urbanístic està ben orientat des de fa temps, funciona, va endavant i no ens n'hem de preocupar. Evidentment, ara no en parlarem.

Ara bé, hi havia senyals d'alarma sobre el que era el Fòrum 2004 i les institucions —i jo parlo per la Generalitat— els percebíem clarament: enteníem que no només calia aquest compromís econòmic —que hi va ser sempre— sinó també una més gran involucració de tipus polític i d'imatge pública. Ho requeria el prestigi de la ciutat, ho requeria el prestigi de Catalunya. I repeteixo que tot això es va fer sempre havent donat una resposta econòmica molt generosa perquè hi havia a més un compromís amb la UNESCO que s'havia de complir.

D'altra banda, no deixa de constituir un atractiu molt important el fet de poder participar amb gran protagonisme en el que podia ser un gran diàleg mundial sobre els problemes del món: un diàleg de tothom, de tot el món sobre els problemes del món. Això, per altra banda, per als catalans és una necessitat. Sempre hem dit que Catalunya té un objectiu fonamentalíssim: la defensa de la seva identitat, molt sovint pressionada per totes bandes. I ha de procurar defensar-la complementant-ho amb la projecció exterior, i no només defensant-nos o quedant-nos a casa asfixiant-nos nosaltres mateixos i sent una relíquia que acaba desapareixent.

Un dels elements de la nostra identitat ha de ser, precisament, aquesta vocació de projecció. Tenim elements per fer-ho: penso que l'experiència que ens dóna aquesta lluita constant de defensa de la identitat en marcs polítics, econòmics i culturals més amplis –el d'Espanya per una banda, el d'Europa per l'altra– i aquesta vocació universalista que molta de la nostra gent ha tingut ens dóna la possibilitat d'enviar aquests missatges.

A partir d'aquest moment cal tornar a fer un nou esforç, sobretot en el marc del compromís econòmic. Però ara ja no n'hi ha prou amb això: no és un problema de diners, sinó de definició d'idees, de formar un equip executiu que realment tinguem la seguretat que el tirarà endavant i d'un compromís públic d'imatge molt més sòlid.

En una nota que vaig fer el 16 de setembre –de la qual també tenien còpia el senyor alcalde i el ministeri– deia que ara el problema no és de persones –perquè hagués plegat en Caminal–, sinó d'enfocament. És urgent veure-hi clar, i designar els responsables s'ha de fer en funció dels objectius i del plantejament global del projecte del Fòrum 2004, no a l'inrevés.

Així s'ha fet i avui ja estem en una situació en què, com els deia abans, em sembla que fins i tot es pot parlar amb una certa tranquil·litat, la tranquil·litat que dóna haver fet –almenys en bona part– la feina que s'havia de fer, i que penso que s'ha fet bé.

Una de les primeres coses que calia definir –i a mi m'agradaria explicar una mica aquest procés– era no només el que havia de ser el Fòrum, sinó el que no havia

de ser, almenys des de la perspectiva de la Generalitat. Aquest discurs no deixa de ser una mica compromès perquè, en aquests aspectes, hi ha coses que representen molt exactament l'opinió i la posició del Govern de Catalunya, del Govern de la Generalitat; són coses que si no es fessin així ens deixarien com a Govern en una posició molt incòmoda –n'hi ha d'altres que són més discutibles, més de tipus personal, a les quals ja em referiré a la segona part del meu parlament–.

Ara els vull dir unes quantes coses que per al Govern de la Generalitat eren bàsiques. Una d'aquestes coses era definir bé el que no havia de ser el Fòrum: enteníem i entenem que no pot ser una gran concentració en nom de la diversitat de gent de Papuàsia, dels països africans, de l'altiplà peruà, tot amanit amb una mica de música rock i música pop i amb un gran espectacle que duri sis mesos. Si fos això no valdria la pena, perquè qualsevol organitzador de grans espectacles ho podria fer tan bé com nosaltres.

Ahir, en unes declaracions del senyor Oliveras –el director general– el periodista li preguntava –i si li feia aquesta pregunta era perquè la sospita ha existit–: «Vol dir que això finalment no serà només un gran festival d'estiu?» I el senyor Oliveras, amb molta rotunditat, deia: «No, no, serà una altra cosa; no serà només un gran festival d'estiu.» És la voluntat de tots nosaltres que no ho sigui. Atenció!, això no vol dir que no sigui també un festival, com a gran embolcall i estimulador i introductor per a altres coses que ens fa l'efecte que han de tenir més persistència que no pas un gran festival: també hi ha d'haver tot aquest conjunt del que podem dir, en el més bon sentit de la paraula, espectacle; també això ha d'embolcallar el que, d'altra ban-

da, ens fa l'efecte que és fonamental del Fòrum 2004. Deixant de banda altres aspectes urbanístics que funcionen pel seu compte i que quedaran per sempre com un patrimoni de la ciutat, el que ha de primar en nosaltres és el fruit del diàleg, i per al diàleg pròpiament dit és segur que aquest embolcall d'espectacle –en el sentit més digne de la paraula i de més qualitat– pot ser positiu, i, per tant, també hi ha de ser.

D'altra banda, té tot el sentit, per aconseguir que aquest esforç del diàleg de les cultures vagi acompanyat, que hi hagi una obertura al que en podríem dir l'expressió del màxim possible de creativitat en el camp cultural, en el camp artístic –això, en general: pensant en tot el món i, evidentment, pensant també en l'altiplà peruà i en els països africans, però pensant també que això és una oportunitat de la qual en podem treure un bon profit, en la creativitat catalana–. Aquest Fòrum 2004, fet aquí, òbviament ofereix als creadors catalans en aquest món de l'art, de la música, de la dansa, de la literatura i en general de la creativitat, una gran oportunitat, primer, pel que representa d'estímul, i segon, pel que representarà el fet que Barcelona sigui un gran aparador. Nosaltres hem insistit que l'espectacle ha de ser la conseqüència d'allò que volem que sigui el Fòrum 2004 i no el punt d'arrencada. De la mateixa manera que abans deia que la persona que haguem de triar no l'hem de decidir abans de saber què volem fer, sinó després, quan sapiguem què volem fer. Aleshores tot aquest element, tot aquest conjunt, tot aquest component, en el bon sentit de la paraula, d'espectacle pot tenir plenament el seu sentit.

També des de la Generalitat entenem que el Fòrum 2004 no pot ser el festival de l'antiglobalització o de

l'antisistema; tampoc pot ser el festival de la globalització: de fet, globalització i antiglobalització hi seran perquè són uns fets i uns fenòmens absolutament presents al món d'avui i, a més, amb una gran potència. Òbviament, els detractors de la globalització hi seran, i sobretot els que hi seran, i cal que hi siguin, són els que volen esmenar els excessos de la globalització –després els en parlaré–, però no ha de ser un festival ni de la globalització ni de l'antiglobalització. Potser podríem intentar de veure si aquí es pot trobar una certa síntesi entre el que en podríem dir l'esperit de Davos i l'esperit de Porto Alegre.

Una altra cosa que no voldríem que fos el Fòrum és un esdeveniment fugisser del qual en acabat no en quedi res, que no fos només allò de: «Bé, ens hem divertit molt, ens ho hem passat molt bé, però què n'ha quedat? O és que no n'ha de quedar res?» Nosaltres creiem que sí, que n'ha de quedar alguna cosa: n'ha de quedar un cos de pensament, unes preses de posició, una sensibilització que vagi més enllà d'allò que dèiem abans, del que és fugisser, del que és immediat, de l'espectacle, fins i tot en el seu sentit més positiu. El Fòrum ha de tenir un objectiu si volem que realment serveixi els seus propòsits: al servei de la pau, al servei de l'equitat, al servei de la justícia, al servei de la sostenibilitat, etc. Aquest diàleg entre les cultures, aquesta anàlisi dels grans problemes i reptes és l'objectiu del Fòrum: això és el Fòrum del diàleg. El Fòrum del diàleg no ha de ser un contacte epidèrmic, fugisser, espectacular; això sí, ha de ser brillant, pensat per a la televisió, pensat per a l'espectacle, pensat per a una cosa en la qual també hem de pensar, però que aniria bé que no ens hagués de condicionar massa, que és la neces-

sitat que tenim –ja que tenim un pressupost molt elevat– d’obtenir ingressos importants a través dels mitjans de comunicació, a través de les televisions, etc.

Per tant, nosaltres, des de la perspectiva de la Generalitat, volem posar l’accent en el fet que cal un gran esforç de continguts. Aquest és un Fòrum del qual al final han de quedar uns continguts importants. Aquest diàleg entre les cultures, aquesta anàlisi dels grans problemes que hi ha al món, dels reptes, etc. Tot això ho hem d’atacar amb aquesta mentalitat: que hi hagi continguts. Jo a partir d’ara els voldria parlar d’això.

Un cop dit allò que entenem que no havia de ser el Fòrum, he de dir que aquestes són unes condicions *sine qua non*, des del punt de vista de la Generalitat: si el Fòrum havia de ser tot això que diem que no ha de ser, la Generalitat no hi estaria especialment interessada. Ja estem d’acord que no ha de ser –encara que també ho ha de ser– només espectacle, ha de ser moltes altres coses; estem d’acord que no ha de tenir un plantejament fugisser, dels que duren dos dies i després ja no se’n recorda ningú, ni tampoc ha de ser una mena de successió de festes, ni ha de ser només una cosa –que també ho ha de ser–, una mena de Grec a l’engròs: ha de ser també un Grec a l’engròs, però no ha de ser només això.

Aleshores, la pregunta que ens fem i que hem plantejat és: quins grans problemes, quins grans desafiaments del món pot el diàleg ajudar a resoldre o mitigar? És això el que entenem que ha de proposar el Fòrum.

Bé, potser no seran ben bé els temes que els plantejo, però crec que almenys alguns són absolutament

inevitables i alguns formen part d'una manera ben explícita del que podríem anomenar el lema del Fòrum.

Un desafiament és el de la pau. Per començar, la pregunta que hem de fer és quin no ha de ser el plantejament que fem de la pau en el Fòrum 2004. És clar, la pau és una cosa que s'instrumentalitza molt. Tots recordem que fa vint, trenta o quaranta anys es feien cada dos per tres congressos per a la pau; ara, com que ja fa trenta o quaranta anys que ha passat tot això, ja podem dir amb tota rotunditat –espero que ningú se n'escandalitzi– que aquells congressos, almenys molts d'ells, eren pura instrumentalització. N'ha quedat el colom de Picasso, evidentment, i això ha quedat com una cosa consolidada del segle XX, i com a llenguatge polític, però eren grans instruments d'instrumentalització: això és el que no pot ser.

A part de no instrumentalitzar, hem de mirar d'analitzar i definir objectivament els diversos factors de tensió, de confrontació i d'injustícia que hi ha, i les causes, a vegades antigues, que hi ha al darrere –a vegades tan antigues que la gent se n'ha oblidat–. Jo sostinc, per exemple, que una de les coses que hi ha en l'arrel del terrorisme d'origen àrab i musulmà és una sensació d'humiliació, de marginació i una sensació de derrota que ve de molt lluny, que ve del fet que han estat assumint i encaixant i entomant derrotes i reculades d'ençà de fa set o vuit segles. Això, finalment, per a tota una cultura, per a tota una civilització, per a tota una religió, per a una sèrie de pobles que se senten maltractats i arraconats i humiliats forma part de l'arrel del que passa.

Evidentment, això hi ha molta gent que no entén; molta gent no entén que Bin Laden tot d'una

digui: «No volem que ens expulsin de Palestina com ens van expulsar d'Al-Andalus.» Molta gent això no ho va entendre, fins i tot el periodista de la CNN no ho va saber traduir: «Què diu, aquest?», «Què diu?» I no ho va posar. (Després un altre de més entès sí que ho va captar, i va dir: «Ha dit això.») Així que fixin-se si ve de lluny.

Als Estats Units, per exemple, els costa molt d'entendre això, i els costa molt entendre que no se'ls estimi. Els costa molt entendre que hi hagi molts països d'Europa on no se'ls estimi, però sobretot els costa molt entendre que hi hagi països àrabs, en els quals aboquen diners a carretades, que no se'ls estimen. És clar, no se'ls estimen per una sèrie de coses que es porten aquí dintre: nosaltres potser tampoc no enteníem què passava a Bòsnia, i aleshores demanàvem estadístiques i anàlisis de no sé què, però si llegim el novel·lista grec Nikos Kasandzakis entendrem més fàcilment el que passava a Bòsnia. Ell explica com es vivia en un poble grec de l'Anatòlia sotmesa a la dominació turca durant quatre o cinc segles: si es llegeix s'entén més ràpid; en canvi, totes les estadístiques no ens ho expliquen.

D'altra banda, el que tampoc no podem fer és dedicar-nos febrilment a fer revisions històriques buscant culpabilitats passades i buscant compensacions. Sí que es poden buscar –i s'han de buscar– les compensacions passades i els fets històrics passats, però sense furgar-hi segons com, perquè si no hi ha manera d'arribar a la pau, sobretot si es fa buscant compensacions. Agafem un cas actual: em sembla que tothom sap que jo

he estat sempre defensor de l'Estat d'Israel, però és clar, és evident que intentar establir una pau a l'Orient Mitjà amb la Bíblia al davant i dient que la Bíblia diu que fins fa dos mil anys no sé quins territoris estaven poblats pels jueus i que actualment ho han de tornar a estar perquè, a més, això és una mena de manament diví, és clar que d'aquesta manera no tindrem la pau, perquè això comporta una política d'assentaments i colonitzacions que fa impossible el principi de la pau d'Oslo que deia «pau contra territoris».

Val a dir que mentre els palestins segueixin reclamant que han de poder tornar els tres o quatre milions de palestins que teòricament poden tornar a Israel, perquè diuen que es va votar a l'ONU –i és veritat que es va votar a l'ONU, però no es pot aplicar–, tampoc no hi haurà pau, perquè l'israelià més colom, més pacifista, no pot acceptar que després de no sé quants anys de guerra, de sofriments, de persecució, etc., tornin a ser minoritaris a casa seva. Per tant, si uns i altres no fan l'esforç d'empatia, d'entendre que els altres tenen unes determinades raons que justifiquen que més enllà d'uns determinats punts no poden cedir, no arribaran a cap acord. No hi haurà pau.

Aquestes són coses que valdria la pena poder discutir aquí entre nosaltres, en la línia de la pau, que vol dir no-instrumentalització, que vol dir entrar a fons en les qüestions. Espero que aquí es podrà fer, i en tot cas aquest seria el servei que podríem fer. Naturalment, després hem de mirar de fer propostes per actuar amb energia, per eliminar aquestes causes de guerra, i de conflicte, i d'humiliació, i de sofriment, etc., i mirar d'introduir elements de solidaritat autèntica i tan eficaç com es pugui. Sobretot, nosaltres el que hem d'enviar

al Fòrum 2004 és aquest missatge: «D'instrumentalització, res.»

Fa poc va haver-hi una conferència a Durban que no era sobre la pau sinó sobre el racisme, la discriminació racial, la xenofòbia, la intolerància. Va ser un fracàs rotund, total. Per què? Perquè es va voler instrumentalitzar d'entrada. Mary Robinson –que era, i és, encara que diu que vol plegar, la comissària de les Nacions Unides per als Drets Humans– deia que això era «una oportunitat per a la humanitat». No va anar bé: per què? Perquè d'entrada molta de la gent que hi va anar era per veure què en treia d'allò i com ho instrumentalitzava. És a dir, des del moment que una pila de països hi van anar amb la voluntat que la conclusió fos equiparar sionisme amb racisme, Israel no hi podia anar –i els Estats Units, tampoc–. Doncs la conferència ja havia fracassat d'entrada. Sense cap més consideració.

Després hi van introduir la qüestió de l'esclavatge, que, naturalment, és una qüestió prou important, fins i tot actualment, perquè al Sudan n'hi ha, i en alguns altres països també. Tampoc no va anar bé perquè es va posar l'accent, més que a trobar sortides, a aconseguir declaracions de culpabilitat i reparacions econòmiques. És clar, aquestes reparacions econòmiques, com es fan? Qui les paga? A qui les han de pagar? A part que, naturalment, a l'hora de la culpabilitat s'oblidaven que una part molt important de l'esclavatge era d'origen àrab: eren els mercaders àrabs els que transportaven els esclaus amunt i avall; també eren negres els que buscaven els negres i els entregaven a les fortificacions franceses de la costa occidental africana perquè els anessin a buscar els vaixells que anaven a Cuba o als Estats Units, etc.

Bé, si comencem a furgar per aquí no ens entendrem. I quan parlen de les reparacions econòmiques, a qui s'han de pagar? S'han de pagar als familiars dels que es van endur o s'han de pagar als actuals dirigents d'aquests països independents africans? I aleshores surt un cardenal africà i diu: «De cap manera. No ho facin si abans no aconseguen una cosa: tancar absolutament els paradisos fiscals de les Bahames, etc., perquè tots els diners se'n van allà. Els diners, aquí, no arriben.» Per tant, si ens deixem portar per aquestes coses, ens passarà com va passar a Durban

Aquesta és una cosa que ens pot portar a una bona discussió l'any 2004.

Un altre tema per al Fòrum 2004 és el de la globalització. És un tema que avui està de moda, perquè és un fet. Ja saben que jo personalment considero que la globalització és un fet positiu però amb riscos seriosos. No cal que ningú participi de la meva idea; vull dir que les conclusions que sortiran del Fòrum 2004 seran les que siguin, però seria inútil que jo intentés amagar quina és la meva opinió sobre aquest tema perquè és prou sabuda: crec que la globalització pot ser bona, però que té riscos seriosos. D'altra banda, probablement és inevitable i, en tot cas, és un fet absolutament determinant del món d'avui. És un fet indefugible. Per tant, què s'ha de fer per evitar-ne els efectes negatius? Aquest és un dels grans temes que podem plantejar en el Fòrum 2004.

I al Fòrum en podrem parlar sense prejudicis, sense angúnies, sense complexos, perquè després de tot la

globalització no és patrimoni de ningú. La globalització avui deu ser patrimoni d'Internet, de les comunicacions, dels mercats financers, d'una llengua que s'imposa per sobre de les altres –l'anglès–; deu ser patrimoni de moltes coses d'aquestes. Ideològicament, la globalització depèn dels moments: l'internacionalisme radical era un patrimoni de l'esquerra, per tant, tampoc des d'aquest punt de vista no s'ha d'espantar ningú; el «proletaris de tot el món, uniu-vos» era patrimoni de l'esquerra; la Internacional era de l'esquerra... El mateix Marx ho teoritzava bé, tot això, explicant com evolucionaven els mercats, com evolucionaven les comunicacions, que en el seu temps eren els trens i el telègraf, etc.

Així doncs, tots, en un moment o un altre, ens hem trobat enfrontats no a un caprici sinó a una realitat. I la realitat és que el món se'ns està fent petit: en podem parlar tots plegats, sense prejudicis, perquè no és patrimoni de ningú.

És més, fa temps –es va fer l'any 2000– el diari *Le Monde* –que no es pot dir que sigui un diari d'orientació dretana– va organitzar un fòrum sobre «*Quelles valeurs pour demain.*» *Le Monde* partia de la base que estàvem en un moment de gran crisi de valors i que s'havia de veure quins valors podíem construir, quins valors podíem forjar per demà. I, textualment, deia: «El socialisme europeu ha de corregir l'error que va cometre en desinteressar-se del fet nacional.» Més enllà deia: «L'esquerra europea del segle XX es va deixar enganyar per una falsa dicotomia entre nacionalisme i internacionalisme.» (En el llenguatge d'avui, podríem dir entre identitat i globalització.) *Le Monde* continuava: «Es pot ser alhora fonamentalment escocès, plenament britànic i autènticament europeu.» I així acabava. Jo podria

dir ara que es pot ser en primer lloc català, també espanyol i finalment europeu.

Bé, aquí tenim aquest gran fenomen. Però és evident que comporta riscos, i valdrà la pena d'analitzar-los. Jo crec que el Fòrum 2004 és un lloc molt important per fer-ho. A més, jo crec que Catalunya és un país que té una sensibilitat especial per a això: som un país on estem obligats a lluitar sempre contra aquests fenòmens de globalització que ens volen engolir; d'altra banda, són fenòmens que no els podem rebutjar del tot per no quedar fora del món: si ens quedem fora del món també ens morirem. Per tant, ja des de fa molt de temps, dècades, en un cert sentit potser segles, naveguem per aquestes aigües de la globalització sense deixar-nos engolir, però al mateix temps seguint el que en podríem dir el seu corrent principal.

Al Fòrum 2004 hi podrem fer una primera aportació. La globalització comporta un perill de desequilibri, que és la massificació, la pèrdua de la identitat, la pèrdua de personalitat, la pèrdua d'entitat de la gent i dels països, i resulta que justament conservar les identitats, mantenir-les i reforçar-les, és, primer, una lluita contra aquest desequilibri; segon, un respecte a la diversitat –la diversitat és un dels valors que vol subratllar el Fòrum 2004, i, per tant, el seu reforçament no és cap caprici, ni és cap cosa reaccionària, sinó una necessitat–. És una de les reaccions contra el perill de la massificació.

Sobre això sempre cito dos autors: un d'ells és ben conegut de tots vostès –i, d'altra banda, espero que tindrà un paper important al Fòrum 2004–, el professor Manuel Castells, que diu: «El món cap al qual anem es pot definir d'aquesta manera: la xarxa i el jo.» La xar-

xa és Internet, el constant contacte amb tot el món en directe, en temps real, i tantes i tantes coses, com les comunicacions o l'anglès parlat per tothom... És això que en diuen navegar per Internet. I també hi ha el jo, que diu ell: és a dir, si navegues per Internet sense tenir un punt de referència, un ganxo, una àncora, et perds, t'ofegues. Necessites un punt de referència. Aquest punt de referència, entre d'altres, però molt i molt important, és la pròpia identitat col·lectiva, la identitat nacional, la identitat cultural, etc. –també, naturalment, el reforçament de la pròpia identitat personal–.

L'altre autor és Naisbitt, un sociòleg que ja l'any 1990 va escriure el *Megatrends 2000*, en el qual feia una mena de pronòstic sobre el que ell creia que seria el món l'any 2000: deu grans tendències –deu «*megatrends*»–. Una de les tendències era la que deia que el món serà una combinació del *global life style*, que ja entenen el que vol dir, i el *cultural nationalism*. La conjunció d'aquestes dues coses marcarà el món de l'any 2000, deia ell; jo crec que ja el comença a marcar i que el marcarà més l'any 2010 –d'altra banda, és el que li pot donar equilibri–.

Tot això significa que cada cop ens veurem més obligats –i ha de ser així i Déu nos en guard de no ser capaços de fer-ho– a navegar per Internet, a navegar per tot el món, a parlar anglès, a pensar en conceptes, en idees universals, mundials, i a estar presents en el que pot passar a Tòquio i a San Francisco. Però cal que, al mateix temps, hi hagi aquells elements que defineixen la nostra pròpia manera de ser, que ens fan ser alguna cosa que s'ha de reforçar. I citen –Castells, Naisbitt i molts altres– alguns la llengua, els altres la cultura, la literatura, l'art popular, l'art en general, tota mena d'art

i tot allò que és sensibilitat: el paisatge, fins i tot, els costums, la religió –la religió hi juga un paper molt important per tenir un punt on agafar-se–. I diuen això: «Salvar les idees col·lectives i individuals.»

Una de les preguntes que també ens hem de fer és: «El món de la globalització anul·la o reforça la persona?» La persona individual, no la nació, no l'entitat cultural: la persona. Sempre s'havia dit que l'anul·laria, però cada vegada es veu més clar que Internet pot ajudar a invertir-ho: dóna molta autonomia, molta capacitat de contacte, de projecció, d'iniciativa. En tot cas, queda clar que per a la construcció de la persona, les entitats, els països, les llengües, les cultures, les religions, la sensibilitat, l'art... Tot això ajuda a la construcció humana, a la construcció de la persona; ajuda a tenir arrels, ajuda a tenir llegat, ajuda a tenir alguna cosa a la qual referir-se, alguna cosa que reps i que t'és donada i que ajuda a cultivar la teva personalitat.

Per tant, la defensa de les identitats, de tota mena d'identitats, és un fet positiu.

Val a dir que, naturalment, la persona per ser persona necessita això que dèiem, les identitats, però necessita també altres coses que podrien estar amenaçades per la globalització si es fa malament, que poden estar amenaçades pels desequilibris socials i econòmics.

Per exemple, per a molta gent podrien estar amenaçades per la misèria. Parlar serenament de la misèria és difícil, però ho hem d'intentar. Jo penso que nosaltres –no el 2004 sinó des d'ara mateix– n'hem de parlar se-

renament i amb dades objectives, i jo proposo que les dades objectives que s'agafin –n'hi ha moltes més– siguin les del programa de les Nacions Unides per al desenvolupament –el PNUD–, perquè se suposa que les Nacions Unides són una font objectiva d'informació.

I què diu, el PNUD? Dues coses. (Normalment només se'n diu una de les dues, i segons els casos és una o és l'altra, segons cap a on es vulgui inclinar la balança.) Es pot dir: el PNUD diu que s'estan incrementant les diferències, les distàncies entre els molt rics i els molt pobres –i és veritat–. N'hi ha que només diuen això, i n'hi ha uns altres que només diuen una altra cosa que també és veritat: el PNUD diu que hi ha hagut una millora general. És a dir, que si mirem, per exemple, durant els últims deu o vint anys com ha evolucionat l'esperança de vida dels països subdesenvolupats –dels països pobres, dels països que viuen en la misèria, dels països africans per començar, i també de segons quins països asiàtics i sud-americans–, l'esperança de vida s'ha allargat molt; la mortalitat infantil ha baixat; l'analfabetisme ha baixat; l'accés a l'aigua a les cases i als pobles ha millorat, etc. Hi ha també altres països que han anat més enllà d'això, que han aconseguit desenganxar-se del grup dels països pobres, dels països subdesenvolupats, i s'han acostat –i alguns s'han incorporat– als països amb un bon nivell de desenvolupament.

Les dues coses són veritat. La diferència és més gran perquè alguns països rics ens hem escapat –nosaltres formem part d'aquests– cap amunt, i cap avall hi ha hagut un increment important que fa que les condicions de vida siguin molt millors que no ho eren fa deu, vint o trenta anys –i, a més, amb un progrés constant–. Les dues coses són veritat.

De tota manera, si el Fòrum 2004 volgués atacar això d'una altra manera, en la seva versió més dramàtica i més angoixant, hauríem de proposar-nos fer un estudi molt seriós i molt a fons sobre l'Àfrica, perquè el drama del món és a l'Àfrica. Tota la resta ofereix aspectes esperançadors, encara que sigui, repeteixo, quedant a més distància de la situació on es pugui trobar el californià més ric. D'acord: el californià més ric cada vegada es troba més lluny, però, de fet, a la resta del món el nivell de la gent en conjunt està pujant. Pot haver-hi alguna excepció: Haití potser és una excepció, o Sierra Leone. I hi ha una excepció que ha durat deu anys i que ara ha començat una recuperació: ha baixat a tots els països excomunistes, que van recular molt en tot el que en podríem dir els índexs que assenyalen qualitat de vida durant deu anys, començant per l'esperança de vida, que es va acusar molt d'una manera dramàtica, esfereïdora i sorprenent, però això també s'està remuntant. Això està canviant. A l'Àfrica, no, o molt poc: caldrà que el Fòrum 2004 dediqui la seva atenció a l'Àfrica, perquè és el continent que ho té més malament i, a més, amb unes perspectives més desesperades.

Analitzem-ne seriosament les causes. La colonització, malament. La descolonització, malament. Diuen que al Congo quan es va descolonitzar només hi havia un sol graduat universitari. M'hauria agradat comprovar-ho perquè no ho he pogut fer mai del tot. Però que només hi hagués un sol graduat universitari –si és que és veritat, però en tot cas n'hi devia haver molt pocs– és una acusació tremenda contra la potència colonial. I com això tantes altres coses. Val a dir que la descolonització també es va fer molt malament i no sempre per culpa dels europeus. Tant és així que un dels grans apòstols de la des-

colonització, René Dumont, va publicar l'any 1962 el llibre *L'Afrique noire est mal partie*, on parla dels processos mal portats de colonització i descolonització.

I això és culpa de qui? Home, en part, dels africans, és clar, però en una part molt important també de nosaltres. Fa 25 anys hi va haver un estudi molt seriós per a veure quins països tenien millors perspectives de fer un salt endavant. Aleshores, entre els més bons es posaven alguns països de l'Àfrica occidental francesa, i també anglesa, com Guinea Conakry, el Senegal, Ghana –Madagascar també es considerava que aniria molt bé– i, en canvi, es considerava que qui ho tenia molt malament era Corea. El 1954, Corea acabava de sortir de la guerra, era un país destrossat, dividit, ocupat. Corea, deien, anirà malament. Bé, ja hem vist el que ha fet Corea i també hem vist el que ha fet Guinea Conakry o països que tot i que ho han fet una mica millor que Guinea Conakry ho han fet malament, com pot ser Ghana o Congo Brazzaville.

Analitzar el perquè d'això no ho farem pas ara, però ho podem fer al Fòrum. Cal fer-ne una anàlisi acurada: la sida, la corrupció –allò que deia abans que els diners es fonen, que no arriben–, però de tota manera no és només un problema de diners, que òbviament també ho és.

Aquest podria ser un dels temes, «un taller» per estudiar-ho. Què passa amb l'Àfrica? Ens hi veiem amb cor, amb l'Àfrica? S'hi veu algú amb cor, amb l'Àfrica? No tot és qüestió de diners –encara que també ho és–. Al Fòrum 2004 se n'haurà de parlar. Ara, a la cimera europea acabem de tenir un èxit que ens deixa parats i avergonyits a tots, començant per mi mateix i crec que per tots els governants catalans, espanyols i gairebé tots els europeus, exceptuant els escandinaus. Fem uns grans

discursos sobre el 0,7, un 0,7 que ningú compleix. Nosaltres tampoc. I ara hem decidit que farem el 0,33. El 2006 hem de fer el 0,33. Si es fa ara el 0,33, amb el consell que s'arribi al 0,39 –i és un èxit– deu ser perquè efectivament ara la mitjana no hi arribava.

Però d'una manera o una altra els diners són importants i s'hi han de posar. I hi ha la taxa Tobin, que alguns propugnen. La taxa Tobin té un inconvenient, per començar, i és que Tobin deia que no servia. Vos-tès ja saben el que en deia quan li deien «l'aplaudeixen molt» i responia: «Sí, però els aplaudiments vénen de la banda que no és la bona»; «Aquests no hi entenen res. No pot ser.» Ho deia Tobin.

El que és segur és que a l'Àfrica –i on sigui– Europa hi pot i hi ha d'abocar molts més diners que fins ara. Sé que si un dia ho proposés a Brussel·les m'expulsarien de la Unió Europea. Si proposés que Europa introduís un impost –probablement molt petit, però general–, no em facin dir quin, perquè no ho sé, m'expulsarien de la Unió Europea. Però Europa té capacitat econòmica per plantejar-s'ho i té els procediments tècnics per fer-ho, sense que n'hagués de patir el nivell de vida europeu. A la Unió Europea hi ha recursos per aplicar a l'Àfrica, o per aplicar on sigui. També es podrien aplicar a l'Amèrica del Sud. Europa disposa dels recursos per fer-ho. Nosaltres i els nord-americans tenim diners per fer-ho. Per tant, això nosaltres ho podríem fer i no passaria res.

M'atreveixo a dir que hauríem de pagar un impost especial, petit, però general –el més general possible–. Això és perfectament possible. Amb això tampoc no ho resollem tot perquè el problema de l'Àfrica no és només de diners. Hi ha moltes més coses. El director de *Le Monde Diplomatique* en un moment determinat va dir

que l'Àfrica necessitava, com que havia engegat malament, com una mena de protectorat. Això sí que jo no m'hauria atrevit a dir-ho. Però bé, indica fins a quin punt gent que havia estat a favor de la descolonització estan colpits de veure tots els problemes que hi ha. Aquest és un dels temes que ha de ferir la nostra consciència i el mal és que no ens en preocupem gaire.

Per què no ens en preocupem gaire? Un altre tema per al Fòrum. Doncs perquè estem plens de contradiccions. N'hi ha que indignen i n'hi ha d'ingènues. N'hi ha de cíniques i n'hi ha de moralistes. I les moralistes a vegades són hipòcrites. Exemples de contradiccions: la sostenibilitat. Nosaltres no podem pretendre que els països del Tercer Món apliquin els criteris de sostenibilitat que volem aplicar a Europa perquè aleshores això és la ruïna per a aquests països. Quan hi van haver tots els incidents de Seattle una de les coses que es deien és que els sindicats americans reclamaven un determinat tipus de política laboral. Jo aquells dies, casualment, era a Nova Delhi i ho vaig viure directament amb els diaris i parlant en una gran reunió que hi havia amb polítics. Qui es va oposar al que deien els sindicats americans? Els dos partits comunistes, a part d'altra gent. A l'Índia n'hi ha dos, un que es va originar per la influència soviètica i l'altre per la influència maoista. Ara els dos partits han seguit la seva evolució però continuen existint. I van dir: «Què s'han cregut aquests senyors? Es pensen que som tan ximplers que ens pensem que això ho fan per afavorir-nos a nosaltres? En realitat això ho fan per afavorir els treballadors tèxtils dels Estats Units.»

No sé si ho feien per això, però segur que s'ha de trobar una forma progressiva de transformar l'economia i la societat hindús, perquè segons el que els obli-

guin a fer pot passar que finalment hagin de tancar tots i haguem d'anar a comprar els teixits una altra vegada als Estats Units. Bé, aquestes són contradiccions que es plantegen i que es plantegen des de fora.

Però n'hi ha algunes que encara són més colpidores. Per exemple, els escandinaus, que són per al meu gust el millor model que tenim a Europa; combinen progrés econòmic i Estat del benestar, i a més són els que donen més del 0,7. Però s'oposen, per exemple, a una política mediterrània de la Unió Europea. S'hi oposen. I els vull dir una cosa: el 0,7, per més que faci, mai no produirà el benefici que es pot produir a base de crear molts i molts llocs de treball als països del Tercer Món. Moltes empreses que al cap de la setmana o al cap del mes paguin la setmanada o la mesada. El progrés ve d'aquí. El 0,7 està molt bé, però això en part és caritat. L'important seria això. Els països escandinaus –tots ells molt estrictes, molt morals, que donen lliçons a tothom, i que a vegades en poden donar perquè fan les coses millor que els altres– diuen que no. I es refugien en una altra cosa que també és veritat: la inoperància àrab. Perquè, jo que sóc pro marroquí de tota la vida i que sempre he defensat que hem de ser amics del Marroc i que hem d'ajudar el Marroc, i que no estic totalment d'acord amb alguna de les actituds actuals de la política espanyola respecte al Marroc, també he de dir que no fan tot el que haurien de fer. Això, als escandinaus els va la mar de bé. Els serveix d'excusa. Això són contradiccions.

O una altra. Això està dins de les contradiccions simpàtiques, però que ens ajuda a analitzar com es resolten els problemes. Hi ha una cosa que ahir mateix sortia a la televisió i és tot això del comerç ètic. S'ha de comprar un cafè determinat... Molt bé. S'han de com-

prar uns plàtans determinats... Molt bé. Això ho dic amb tota simpatia. Per tant, no hi vegin cap crítica. Però el que realment pot ajudar aquesta gent és que obrim els mercats europeus als seus productes agraris.

Una vegada l'Arzú, el president de Guatemala, em va dir: «Escolti, senyor president, li agraeixo molt el que fa –li vam dir que fariem un hospital i unes escoles– i li estic molt agraït, però em vol ajudar de debò? La influència que pugui tenir en la política espanyola i en la política europea dediqui-la a dir que ens deixin exportar els nostres productes agraris a Europa. Que si això ho podem fer, ja ens en sortirem.»

I ara, permetin-me que sigui immodest. Un dels pocs polítics que ha estat capaç de dir això a Espanya he estat jo. Per això parlo amb una certa rotunditat. Sóc un dels pocs, poquíssims que ha estat capaç de fer-ho. Una vegada Felipe González em va demanar que fes un discurs a Madrid –i el vaig fer– per defensar el tractat que el govern socialista de l'època havia fet amb el Marroc, perquè en l'acord que havien fet es deia que entrarien uns quants tomàquets més del Marroc i se li va aixecar mitja Espanya pel tema dels tomàquets.

Perquè, què en traurem de fer una mica de caritat si després resulta que volem que es mengin tots els seus tomàquets, totes les seves maduixes, tots els seus plàtans... Tot això, repeteixo, no invalida el mèrit ètic, i fins i tot el mèrit econòmic i el mèrit polític d'això que en diuen el comerç ètic. El que vull dir és que la solució realment ha d'anar per aquesta altra banda.

Qui s'atreveix a dir –encara que jo mateix sí que ho he dit, i perdonin que torni a ser immodest– que hem d'invertir al Marroc? Qui s'hi atreueix? Perquè l'endemà et muntin una manifestació? A vegades et vénen els

mateixos que quinze dies abans –i parlo d'un cas real i concret– et reclamaven el 0,7. Manifestació pel 0,7 avui, i manifestació contra una inversió al Marroc al cap de quinze dies. Una gran contradicció. Suposo que de bona fe, però no deixa de ser una gran contradicció perquè una de les respostes més coherents i honestes a tots aquests problemes, i sobretot al problema del qual ara els volia parlar, que és el de la immigració –i ho faré molt breument per no allargar-me– és precisament que s'inverteixi en aquests països.

Suposo que no cal que els parli gaire de la immigració perquè ja s'ha parlat moltes vegades d'aquesta combinació de subdesenvolupament, d'explosió demogràfica, de globalització... És clar, la televisió fa que l'altra gent que és allà al Marroc, o tocant al desert, a Turquia, etc., vegin el que passa a l'altra banda, és a dir, com vivim nosaltres. I, és clar, per què s'ha de quedar allà? La globalització, la televisió, el transport, el tractat de Schengen. Aquests dies de la cimera de Barcelona i de la reforçada vigilància a la frontera, ja s'ha vist, pels controls que hi ha hagut a la frontera, que quan no hi ha aquests controls passa una gran quantitat de gent. Aquests dies han agafat 4.000 persones que si no fos pels controls especials per la cimera de Barcelona haurien passat, i normalment passen. Això és la globalització. Les màfies també estan globalitzades, és un fenomen general.

Són problemes generals. L'altre dia, durant el dinar de la cimera de Barcelona presidit pels Reis, vaig seure a la taula on, entre altres, hi havia Tony Blair, i li vaig preguntar: «Com és possible que a través d'un

túnel –que és un forat que sembla tan fàcil de vigilar– passin tants immigrants clandestins que són al camp de Sangatte, a dos quilòmetres del túnel? Cada dia els passen a vostès una pila de gent a peu, en tren, i també en camions.» A l'altra banda tenia el primer ministre d'Irlanda i em va dir que també a vegades els van a Irlanda, on fa tres setmanes va passar un cas dramàtic. Van haver-hi tretze turcs que van pujar d'amagat en un camió a França pensant que anava a Anglaterra i el camió no anava a Anglaterra sinó a Irlanda, i com que va trigar molt més a arribar, quan va arribar a Irlanda, i van obrir el camió n'hi havia vuit de morts. Aquest és el drama del món i m'ho va recordar el primer ministre irlandès.

Amb motiu de la meva pregunta, Wim Kok –el primer ministre holandès– es va esplaiar pel que havia passat a les eleccions municipals a Holanda quinze dies abans: el 35% de vots de la ciutat de Rotterdam van ser per a un partit xenòfob. Els holandesos, que tenen sempre la sensació que ells fan les coses bé –i en general és així–, sempre havien pensat que el que havia passat a Anvers –on en van treure el 36%– no els passaria a ells. I no els ha passat perquè en comptes d'un 36% només n'han tret el 35%. La diferència és petita, com veuen.

Per tant, aquest és un tema que no es pot tractar amb gaire frivolitat i ara jo ho hauria de fer massa de pressa i, per tant, m'ho salto, però sí que voldria dir una cosa. Vostès ja coneixen el meu parer, i és que s'ha de poder mantenir com a element central d'un país la cultura de referència. La que dóna continuïtat. I s'ha de mirar d'evitar tant com es pugui la compartimentació i, per tant, s'ha de fer un gran esforç integrador que reeixirà o no reeixirà i que, evidentment, ha reeixit a Catalunya amb tota la immigració que hem tingut durant

els últims quaranta anys. Déu n'hi do del que ha reeixit, si més no. No sabem si aquest cop reeixirà, perquè ara realment és una immigració de característiques molt particulars. Però ho hem d'intentar. Ho hem d'intentar per la necessitat que tenim de mantenir la nostra identitat i la nostra cohesió. I perquè també els nouvinguts puguin viure en una societat cohesionada i acollidora. Per això hem de fer que la nostra societat sigui el més osmòtica possible i que hi hagi possibilitat de promoció per a la gent que ve de fora. Cal que es respectin tots els seus drets de sanitat, habitatge, treball, etc. Però nosaltres hem de voler mantenir la nostra identitat i hem de dir-los que han de fer un esforç per fer que entre tots la puguem mantenir i que s'hi puguin incorporar tant com puguin. I després hem de fer un altre esforç per tal d'evitar que es produeixin problemes seriosos, problemes de reacció, perquè a vegades hi ha poblacions que tenen la sensació –i és el que explica el que ha passat a Rotterdam– que hi ha un tracte de favor envers la gent que ve de fora en detriment de la gent de casa.

Això, a Barcelona i a tota la conurbació barcelonina i a molts llocs de tot Catalunya també passa. Davant d'això, naturalment, cal tenir una actitud que òbviament ha de ser oberta, ha de ser humana, però que no ha de ser angèlica, perquè si és angèlica portarà a un absolut i rotund i radical fracàs.

No vull allargar-me més amb aquest tema.

Deixin-me acabar només amb dues consideracions. En primer lloc, crec que convindrà que el Fòrum dediqui una atenció particular al tema de les religions.

Potser algú dirà que no s'ha de parlar gaire del cristianisme. Sàpiguen que si no volen parlar del cristianisme hauran de parlar de l'islam, perquè els islàmics sí que voldran parlar-ne. I hauran de parlar de l'ortodòxia grega i russa, etc., perquè aquests segueixen creient d'una manera que a vegades ens sembla una mica massa conservadora. Però ells hi segueixen creient. I haurem de parlar del budisme hindú, i, fins i tot, si volem realment tenir en compte el que passa en el món, haurem de parlar del cristianisme versió dels Estats Units, que és un fet religiós molt potent. Molt potent i no pas minoritari. També, de passada, potser caldrà que parlem del judaisme. De tota manera, d'aquestes altres confessions segur que d'una manera o una altra n'haurem de parlar.

Llegia fa poc un estudi d'un sociòleg que deia que hi ha un *gap*, una separació considerable actualment entre el que és la mentalitat americana i la mentalitat europea precisament basada en aquesta actitud davant del tema religiós. La societat americana és observant i l'europea inobservant, deia aquest sociòleg. Europa és qualificat com un *post christian continent* i, en canvi, Amèrica no. Amèrica és *moralist* i Europa és *relativist*. Molt bé. Això serà veritat o no serà veritat, però és per tenir-ho en compte.

Aquest és un tema que també sortirà una altra vegada amb motiu de la convenció sobre la Constitució europea, en la qual tornarà a haver-hi la discussió sobre si s'ha de reconèixer o no a l'hora de fer la Constitució europea que Europa és un continent d'arrels cristianes, que per altra banda és evident que ho és. Però, precisament, per l'oposició francesa, doncs no s'hi va incloure a l'hora de fer la Carta Europea de Drets Fonamentals. Ara no hi entrarem però, en tot cas, la

primera cosa que haurem de fer al Fòrum 2004 serà deixar clar que aquesta equiparació que alguns volen fer entre religió i conflicte –que per desgràcia a vegades és certa en fets que tots coneixem– no està en l'arrel de les religions, ni està en l'arrel de la religió cristiana. I permetin-me que els llegeixi només un versicle de l'Alcorà: «Qui matés un innocent que mai no hagués fet cosa perversa en aquest món, seria com si hagués matat tota la humanitat, i qui salvés una sola vida seria com qui ha salvat la vida a tota la humanitat.» Aquest és el seu plantejament. Després els homes som capaços de corrompre-ho tot. Aquest és un altre tema.

No m'estendré més sobre això. Però dintre d'aquells punts, d'aquelles àncores, d'aquells ganxos –que diu Manuel Castells– no dubtin que la religió n'és una. Serà més o menys estructurada com pot ser el cristianisme o pot ser l'islamisme, o serà la religió que s'inventaran uns quants per tenir la confiança que existeix alguna cosa que transcendeixi les seves vides.

Nosaltres a aquest Fòrum hauríem d'anar-hi amb un esperit molt obert i alegre. Alegre, vull dir amb confiança i sense complexos. Nosaltres, els catalans, i els europeus, tenim uns valors, però a vegades tenim la sensació que això ens fa una mica de vergonya. Nosaltres tenim un sistema de valors. I tenim un model de societat. Aquest model és més bo o més dolent que un altre? Mirin, això depèn de l'escala de valors que cadascú tingui. El comissari europeu, Patten, deia: «Miri, el nostre sistema occidental ha produït un Hitler i un Stalin.» Hi ha altres sistemes de valors que encara no els han produït o almenys fa molts segles que no els han produït. Almenys no ho recordem. Però nosaltres fa quatre dies. Per tant, és un sistema de valors que té les seves falles.

No es tracta que considerem que és més bo aquest que cap altre. Per exemple, una gent que doni molt de valor a la transcendència no donarà gaire valor al nostre sistema de valors, al de la societat europea, al del sistema social i polític europeu, que és d'origen cristià. No li donarà gaire valor. Donarà més valor, per exemple, al budisme hindú o a l'islamisme. Nosaltres tenim una societat bastant materialista, tenim una societat mancada del sentit de la transcendència, tenim una societat bastant insolidària, bastant individualista, arrogant –arrogant perquè de tota manera hem estat colonitzadors fins fa quatre dies, i perquè en moltes coses portem força avantatge als altres, en nivell de vida si més no, i en tècnica–. Però en tècnica, els americans ens van per davant. Per tant, jo els convido a la modèstia.

Ara bé, aquests dies ho he dit diverses vegades i crec que s'ha de dir constantment perquè la gent sigui conscient d'això. Conscient de Hitler, d'Stalin, de l'arrogància, del materialisme, etc. Però malgrat tot, el sistema que combina millor en el món la capacitat de crear riquesa, la capacitat de distribuir riquesa, la capacitat de protegir la gent a través de l'Estat del benestar, el respecte a la gent en general, i a la dona, que té més preocupació mediambiental, i que respecta més tota mena de llibertats i no sé quantes coses més, és el nostre.

Una altra cosa. Molta gent que no pertany al nostre sistema, en part vol incorporar-se al nostre sistema. I dic en part, perquè no volen –i fan bé– renunciar, per incorporar-s'hi, a uns determinats valors que ells tenen i que no són els nostres. Vull dir, amb tota la humilitat que vostès vulguin, perquè els altres tenen uns altres valors que nosaltres no tenim i nosaltres arrosseguem

una sèrie de pecats que els altres potser no arrosseguen, com, per exemple, el colonialisme, Hitler, Stalin, la insolidaritat. Vull dir que tots aquests fets positius, els tenim. De tota manera, això ho tenim. Per tant, hem de ser tan oberts com vulguin, tan modestos com vulguin però sense complexos i combinant aquesta modestia amb un punt d'orgull: ningú no té un sistema com el nostre.

També en el terreny religiós deixin-me dir-los una cosa. No hi ha cap religió del món que hagi fet dues coses decisives. Cap. No ho ha fet el judaisme, no ho ha fet l'islamisme; no ho ha fet l'ortodòxia –els cristians ortodoxos no ho han fet tampoc–. Dues coses que són, primer, separar la teologia de la filosofia, és a dir, el pensament religiós del pensament científic. Això és molt important. Segon, separar el poder temporal del poder religiós. Això és la base, primer, del progrés, del progrés tècnic, i és la base del progrés polític, és a dir, la base de la llibertat.

Tot això ho dic no per donar lliçons a ningú, perquè nosaltres som materialistes, hem estat colonialistes, hem tingut Hitler, hem tingut Stalin... No ho oblidin, però de tota manera també tenim tot això altre.

Per acabar, deixin-me dir que potser el Fòrum serà una altra cosa. Però el que no pot ser és tot allò que dèiem al començament que no havia de ser. Les discussions s'orientaran en un sentit o en un altre, i jo simplement he posat sobre de la taula uns temes que em sembla que són indefectibles, entre altres coses perquè alguns d'ells estan reflectits expressament en el plantejament del Fòrum.

Aquestes coses que els he dit em sembla que formen part de les grans preocupacions d'avui de la hu-

manitat i, en tot cas, amb aquesta conferència el que volia fer –i així vull acabar– és manifestar públicament el nostre compromís, com a Govern de Catalunya, amb el Fòrum 2004.